

Medlemsreformen

”För en starkare professionsröst”

Per Johansson, kanslichef för Svenska Läkaresällskapet sedan 2016, har daglig kontakt med de sektioner som är Svenska Läkaresällskapet. Inte minst inför medlemsreformen som fullmäktige beslutade om våren 2019. Med SLS vision om att skapa bästa möjliga hälsa för alla, frågar vi Per Johansson vilken roll medlemsreformen har för att SLS fortsatt ska klara av sitt huvuduppdrag?

Medlemsreformen kommer att innebära att SLS får en mycket starkare röst och ökar möjligheten för organisationen att med större kraft påverka hälso- och sjukvårdens utveckling.

SLS arbetar för bästa möjliga hälsa för alla genom läkares kliniska och vetenskapliga excellens och ju fler vi är desto starkare blir professionen. Något som beslutsfattare inom hälso- och sjukvården inte kommer att kunna undgå eller kringgå för den delen.

Vi blir en viktig och reell aktör som kommer att göra vår röst hörd varje gång förändringar sker som på något sätt hotar läkargårningen eller patient-läkarmötet. Vägen dit kantas av flera praktiska detaljer som vi i nära dialog med sektionerna arbetar för att lösa.

Det kan till exempel handla om stadgeändringar, som vi med juridisk expertis på kansliet hjälper sektionerna med. Faktum är att de flesta sektionerna lägger fram den nya formen av medlemskap som förslag till sina årsmöten och ett stort antal har redan röstat ja. De flesta ser att vi med förändringen vill något gott som är till gagn för patienter, för kvalitén i hälso- och sjukvården och att vi vill stärka läkare i deras gärning.

VIKTEN AV EN MEDLEMSREFORM

1. Stärker läkarprofessionens röst i samhället

Förändringen tydliggör att SLS samlar landets specialitetsföreningar och deras medlemmar i en organisation. Det stärker professionens röst. Ju fler sektioner som väljer att bli medlemsförening – desto starkare röst får professionen i utvecklingen av svensk hälso- och sjukvård.

2. Stärker förutsättningarna att bedriva specialitetsövergripande aktiviteter

Tillsammans kan vi med större kraft driva fortbildningsfrågan och arrangera utbildnings- och fortbildningsaktiviteter som bidrar till läkares livslånga lärande.

3. Stärker den organisatoriska demokratin

Genom att sektionerna ansluts till SLS med samtliga sina medlemmar och betalar en medlemsavgift baserad på sina läkarmedlemmar – skapas en stark demokratisk legitimitet för de beslut som sektionerna fattar i FM.

Omorganisationer kan lätt bli introverta, men enligt Per Johansson handlar den här reformen inte om att rädda SLS.

– Vi kommer att överleva oavsett, ekonomiskt och organisatoriskt, men eftersom nästan allt vi gör handlar om att samordna frågor för sektionerna, har vi ett enormt kontaktnät som varje enskild sektion har nytta av, och den nyttan kan vi ytterligare förstärka, säger han.

Och vilken betydelse har reformen har för enskilda läkare?

– I dag identifierar sig läkaren starkt med sin egen specialitet, men i verkligheten är de olika specialiteterna väldigt beroende av varandra. Jag tror det är till stor nytta för de enskilda läkarna om de kan se SLS som en resurs och som en stark röst för hela läkarprofessionen. Vi kan utträtta ett helt annat påverkansarbete tillsammans än var för sig, svarar han.

Och hur kommer patienterna ha nytta av reformen?

– Blir läkarna starkare i sin profession, kommer patienterna att tjäna på det, är Per Johanssons omedelbara svar.

Per Johansson tror att även att beslutsfattare har nytta av att SLS samlat företrädar hela läkarkåren.

– Vi blir en mycket tydligare aktör för beslutsfattarna. Och vi får naturligtvis en helt annan tyngd i det vi säger och i de fall vi måste säga ifrån.

Enligt Per Johansson får han så gott som dagligen frågor från sektionerna om den nya medlemskapsformen.

En hel del frågor är av juridisk art och en hel del praktiska.

– Det i sig är ett fantastiskt lärande för oss. Vi har också en insikt att vi behöver bli ännu bättre på att lyssna in de olika behov som finns i sektionerna så att vi kan stötta dem.

Han nämner som exempel hur samarbetet med Hjärtförbundet har utvecklats. SLS tillhandahåller en medarbetare på halvtid för de sektioner och föreningar som ingår i Hjärtförbundet. Det har fungerat väldigt bra.

Reformen tar enligt Per Johansson på ett tydligt sätt avstamp i SLS över 200-åriga historia.

– SLS bildades för över 200 år sedan för att läkare skulle hjälpa och förkovra varandra. Det har alltid varit SLS uppdrag och det stärker vi nu genom det självklara att sektionerna går in som medlemsföreningar i SLS med alla sina medlemmar.

Under hela SLS historia har frågan om medlemskap diskuterats. För 50 år sedan, 1969, tog fullmäktige ett beslut om en reform med ambitionen att sektionerna skulle gå in med samtliga sina medlemmar.

– Det blev inget sådant äktenskap då, vilket i och för sig inte var så stort problem, eftersom de flesta var individuella medlemmar i både sektionen och SLS. Men på senare tid, när andelen SLS-medlemmar i sektionerna sjunkit, skapas både ett demokratiskt och organisatoriskt problem, säger Per Johansson.

– Nu följer vi egentligen bara upp tanken som fanns då, att vi alla ingår i familjen och knyter ihop säcken i en diskussion som pågått i 50 år.

Relationen behöver helt enkelt klarläggas.

Hur gick diskussionerna och beslutsprocessen inför förändringen? Och vad är det ni främst vill åstadkomma genom den nya formen av medlemskap?

– Frågan har bubblat under ytan, fram och tillbaka. För några år sedan föddes ambitionen i nämnden att det var dags att landa frågan om hur relationen mellan SLS och sektionerna ska se ut. Inte minst av interndemokratiska skäl behövde kopplingen bli tydligare och starkare. Det är inte hållbart att sektionerna har rösträtt och styr i fullmäktige, men består av en majoritet icke-medlemmar i SLS. Dessutom har de som i dag betalar avgift till SLS, de enskilda medlemmarna, ingen egen ingång i fullmäktige. Sektionerna har stor nytta av det sektionsövergripande arbete SLS bedriver, såsom att samordna remissvar och kontakter med beslutsfattare, men i praktiken finansieras det arbetet av enskilda medlemmar, inte sektionerna.

Vilka praktiska och ekonomiska fördelar ser du med den nya organisationen?

- a) Genom att en sektions alla läkare kommer att vara medlemmar i SLS får sektionen ett starkare mandat som medlemsförening.
- b) Sektionen får administrativt stöd från SLS
- c) Tjänstutveckling
- d) SLS kan erbjuda ett medlemsregistersystem som gör det enkelt att få översikt över medlemmar och vilka som är med i flera föreningar.
- e) Tillgång till lokaler till förmånlig kostnad
- f) Tillgång till teknik, plattformar som podcast, licenser o.dyl

- g) Medlemmar kan söka forskningsanslag
- h) Tillgång till kursutbudet
- i) Enskilda medlemmar har tillgång till huset

Hur kom ni fram till att samtliga medlemmar i en sektion ska bli föreningsanknutna medlemmar i SLS?

– I de flesta sammanhang och länder är det ganska självklart att det finns en moderförening som driver övergripande frågor för de enskilda föreningarna och att man därmed är del av organisationen med sina medlemmar.

Hur ska en sektion räkna antalet medlemmar med tanke på att många är medlemmar i flera föreningar samtidigt? Är det svårt?

– Fullmäktige 2019 tog ett inriktningsbeslut om att avgiften ska beräknas på antal läkarmedlemmar i föreningen = en schablonavgift på 140 kronor per medlem. Avgiften reduceras för medlemmar som är med i flera föreningar till 70 kronor. Schablonavgiften är inte knuten till en fysisk person, utan medlemsförening uppger hur många procent av medlemmarna är med i flera föreningar.

– SLS har gjort ett räkneexempel, sedan är det upp till varje förening/sektion hur de finansierar avgiften. Om sektionen väljer att ta ut avgiften av sina medlemmar blir det ändå i praktiken en mycket stor sänkning för den enskilde medlemmen som nu är med i SLS, säger Per Johansson.

– Det är bra att tänka på att avgift ger inflytande, det hänger ihop. Samtidigt är det viktigt för mig att påpeka att medlemsavgiften står bara för 25 procent av SLS intäkter. Även om medlemsavgiften är viktig för att vi ska kunna bedriva en

bra verksamhet har SLS andra stabila in-täkter, så detta handlar inte om att rädda SLS ekonomi. Vi är en förening med hög solvens.

Hur går det till steg-för-steg för en sektion att ansöka om och bli medlemsförening (2021)?

– Föreningsmedlemskapet kan börja gälla tidigast 2021, men beslut om medlemskap fattas på fullmäktige i maj 2020. Ansökan om medlemskap från sektionen ska vara hos SLS senast den 1 mars 2020.

Två villkor bör vara uppfylla när ansökan skickas in:

- Sektion bör ha tagit beslut på sitt årsmöte om att bli medlemsförening i SLS
- Sektion bör ha anpassat sina stadgar efter de nya bestämmelserna samt GDPR .

Själva ansökan är enkel. Sektionen skickar ett mejl till SLS om att den önskar bli medlemsförening i SLS. Mejlet skickas till medlemsforening@sls.se. Justerat protokoll från årsmötet där beslutet framgår och de reviderade stadgarna ska bifogas ansökan.

– Alla sektioner kommer inte att hinna, det vet vi, så möjlighet till dispens finns. Fullmäktige kommer att anta medlemsföreningar som ännu inte hunnit att anpassa sina stadgar – men det sker under villkor att sektionerna fattar de formella besluten på nästkommande årsmöte. Dessa sektioner skickar också in ansökan per mejl innan den 1 mars 2020. Justerat styrelseprotokoll eller årsmötesprotokoll där avsikten att bli medlemsförening i SLS framgår ska bifogas.

–När det gäller revidering av stadgar som kan kännas som en tung puck,

hjälp SLS gärna till. SLS kan skriva stadgar åt sektionen. Det har vi redan gjort för 7 sektioner.

Hur kommer sektionerna att märka SLS nya organisation ute i landet, t ex i programutbudet?

SLS har utvecklat ett nytt programkoncept för att möta behovet av fortbildning i läkarkåren.

- a) SLS på turné i samarbete med lokala läkaresällskap och Kandidat- och underläkarföreningen ute i landet.
- b) SLS Fortbildningsdagar i samarbete med sektioner, delegationer och kommittéer. Dagarna kan även spelas in och sändas live för de som inte kan delta på plats. SLS investerar i ny teknik för att stärka tillgängligheten
- c) SLS kommer att delta på sektionernas årsmöten och fortbildningsveckor. Vi bidrar gärna med program.
- d) Fortbildningen på webben genom seminarier som lyfter sjukdomar som berör hela läkarkåren ”SLS Lege Artis”.
- e) Berzeliussymposier
- f) Premiumresor med fortbildningskurser
- g) SLS Kandidat- och underläkarföreningar över hela landet ordnar utbildningsaktiviteter och en årlig global hälsa-vecka
- h) SLS debatter och programserien Konst- & Läkekunst arrangeras regelbundet i SLS hus och sänds på YouTube.

Om merparten sektioner blir medlemsföreningar, vad kommer det främst att göra för skillnad?

– Målen är naturligtvis långsiktiga, men vi tycker att det är ganska uppenbart att det i Sverige behövs en stark oberoende läkarorganisation som tar upp kampen för vetenskap, kunskap, etik och patienters rätt att få vård efter behov.

– Rent praktiskt tror jag att medlemsföreningarna kommer att ha stor nytta av administrativa tjänster, hemsida på sls.se, och få full tillgång till policies, kursmaterial, filmade seminarier med mera.

Vad är din samlade bild som moderorganisation för alla sektioner: Vilka gemensamma frågor brottas sektionerna med?

– Den fråga som väldigt tydligt är gemensam oavsett specialitet är den om fortbildningsbehovet och kompetensutveckling. Det är också naturligt att SLS äger frågan och ska driva den strukturmässigt. Tillsammans med sektionerna vill vi, och ska vi gemensamt definiera vad läkare behöver kunna utöver kursverksamheten, hur ska läkare kunna bibehålla principen om vård efter behov och det individuella mötet med patienten, till exempel? Där har SLS en given roll.

– Många vill också att läkarprofessionen ska synas och höras och att SLS ska vara synligt i debatten. Ett steg i detta är möjligheten till förlängd mandatperiod för SLS ordförande som kommer att kunna väljas om på två år. På så sätt hinner omvärlden lära känna hen. Samtidigt är vi övertygade om den som är ordförande ska ha en stark klinisk förankring och integritet.

Vilken är det vanligaste frågan du brukar få av sektionsordföranden/medlemmar om förändringen? Om SLS uppdrag?

– Den allra vanligaste frågan jag får är: ”Vad gör SLS?” Vilket existensberättigande vi har. Jag är lite glad över att frågan inte kommer lika ofta nu som för ett tag sedan. Och glad över all input som kommer om hur man vill att SLS ska jobba. Hur man kan driva högaktuella ödesfrågor som till exempel klimatfrågan eller ungas psykiska hälsa. Två nya projekt som SLS driver efter inkomna motioner till FM 2019.

Fanns alternativet att bara fortsätta som innan? Vad skulle SLS då ha riskerat?

– Jag är övertygad om att SLS klarar sig 200 år till. Men när vi började titta på medlemsfrågan och organisationen såg vi att det fanns en del orimligheter.

Om du skulle rangordna frågor som SLS behöver driva framöver, vilka fyra skulle det vara?

1. Fortbildning och kompetensutveckling och en struktur för det tillsammans med sektionerna.
2. Medicinsk forskning och kvalitet
3. Yrkesetik – vård efter medicinskt behov
4. Hjälpa professionen att återfå/återta sitt utrymme att tillsammans med patient återforma en fungerande hälso- och sjukvård. Det är hög tid att vi får något som ersätter NPM (New Public Management), att det finns ett gediget förtroende för både läkare och patienter. Vi behöver definiera hur den styrningen ska se ut.

Vilka investeringar (tid, resurser, kompetens) är absolut nödvändiga för att SLS ska klara sitt viktigaste uppdrag?

– Kompetens! Att experter och specialister får forum, tid och utrymme att dela med sig av sina kunskaper. Det är en fråga vi behöver satsa på, att frigöra mer kunskapsutbyte mellan specialister.

– Vi har också jobbat för att skapa ett kansli som står för kontinuitet och tillhandahåller strategisk kompetens för sektionerna, medlemmarna och beslutsfattare. Jag tror inte minst att det för yngre läkare är viktigt att känna att de är med i en organisation som tydligt driver frågor, som vill något, inte bara är en arena för olika röster. Ambitionsnivån på kansliet är enormt högt och koncentrerat. Vi vill gärna vara ett föredöme för att det går med en liten stab administrera effektivt trots att verksamheten är komplex. Det är viktigt att ta till vara det engagemang som helt tydligt finns.

Vilket slags engagemang/aktiviteter tror du att omorganisationen kommer att leda till?

– Jag tror det nya föreningsmedlemskapet som sektionerna betalar för kommer att leda till större engagemang och aktivitet. För unga läkare måste vi vara en progressiv kraft som driver frågor som är viktiga för dem, t ex global hälsa och klimat.

Hur ser relationen SLS och sektioner/medlemsföreningar idealiskt ut i dina ögon?

– Att så många sektioner som möjligt blir medlemmar och deltar i och styr SLS utveckling. Vi som moderförening lyssnar och anpassar vår verksamhet till de behov som finns i sektionerna.

Vi önskar att sektionerna/medlemsföreningarna är aktiva i fullmäktige och i att motionera. SLS ska inte vara en grupp som styr från Stockholm, utan tillsammans är vi moderföreningen. Kansliet utför bara det som processats fram i möten och försöker hitta stordriftsfördelar tack vare att vi är många. Det gör att SLS kan ge medlemsföreningarna bra administrativt stöd. Det ska kännas att vi är nyttiga för föreningarna.

Sist: Hur ser ekonomin och framtiden ut för SLS?

– Ekonomin är god. SLS är en rik organisation med god solvens. Vi äger huset och har eget kapital. Nu har budgeten varit i balans under flera år. Medlemsintäkterna står endast för 25 procent av intäkterna. Vi har sakta men säkert byggt upp ett modernt kansli med tydliga funktioner och klarar oss i alla fall 200 år till, avslutar Per Johansson.

Text:
Ulrica Segersten

